

Budapestre vonatkozó ujságcik

Osztályozás

639.3

Szerző: *Moricz Pál*
Cím: *Barangolások Pest-Budán*

Hely

Idő

1923⁴

Személy

Forrás: *Magyarország*

Bp

1923. 4. 1.

Felhasználás

(Hely)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Szerkesztő: ... 1920

Barangolások Pest-Budán

A molnárok utcája és Duna-parti piac

A Molnár-utca a Ferenc József-rakpartnál a Duna-szélen húzódik. Egykori jellegzetes lakóiról: a vízi molnárokról maradt reánk ősi neveze. Régentebb a Molnár-utcában laktak a dunai molnárok. Még régebben a Fővámtéren posványkodott a Müllner-Teich (Molnár-tó), amelynek vizében kecskebékát foghattak és fogtak is a békacombra éhes pesti apák.

A magas szárított padlásos házak óslakói a timárok voltak, bár a timárokat régen kitelepítették, a Molnár-utca egyik-egyik vén házában még mindig érezhető a cserlészag és a nyersbőr rohadozása.

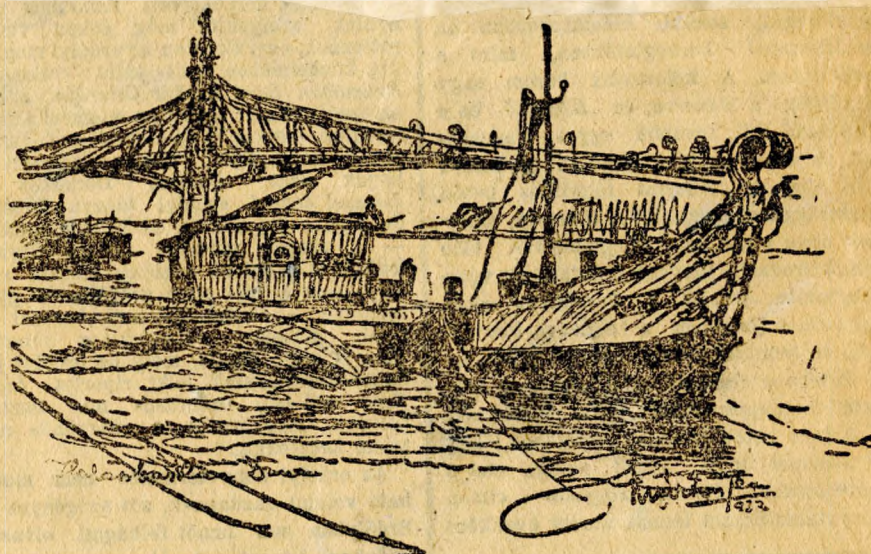
A Dunapart-szélen egymást érték a kis hajós-csapszék. Őszi, téli esteiken tamburaszó zöngött a picurka csárdákban, s ha nyílt az ajtó: étel-, ital-, dohány-szagtól kövér füstfelhők lökődtek ki a zsufolt, alacsony helyiségekből. Ugyan-csak itt sűrűn sorakoztak a pálinka-mérések, amelyekben a rumos orosz-teát 5-6 krajcárért főzték.

Az egész partszél nagyon változatos, tarka volt. A kofák ernyő-sátor alatt trónoltak. Nyáron egyik legkapósabb csemege a kovászos-, vizesugorka volt. Hordókban poshadt a savanykás finom uborka, a kukoricacsőnyi nagy uborka párját 3 krajcárért árulták. Öreg nénikék tálcán hordozták, kínálták a picinyke sült halat, ennek az izletes csemegének darabja sem került többé 1-2 krajcárnál.

Kint a parton a komáromi fazekasok cserépedényei látványosságukba mentek nemcsak formásságukat, hanem tömegjüket illetőleg is. A csikoshéjju görög-dinnyehégyek emelkedtek.

A Dunán a híres halászok: Singhoffer, Fanda, Zimmer, Pironcsák: vízbe merült haltartó bárkái sorakoztak. Az érdekes öreg bárkákon pirosvirágu paszulyal, tarkabimbós delignyitóval befuttatott zöld lécs-flegóriák: kínáltak esendes pihenőt.

A halászegények és családjait jórészt a vizen, a bárkákon éltek le életüket. A bárkán főzték az incesiklandó illatú halvacsorát. Amikor a vizen bevaosoráltak,

A Zimmer Ferenc öreg halászbárkája

kibaktattak a szárazföldre — borinnya... A vizen jóllaktak, a szárazon sűrűn berugtak, így éltek, márhogy ameddig élték a dunai halászok, hajósok s a molnár-pogácsa és galuska remekeléséről híres régibb molnárok.

Az alsórakpart kőléposóin száradtak a kiterengetett hihetetlen nagy, széles kerítőhálók, ugyanítt történtek a hálótoldozgatások... Alkonyatkor azután a hajómentes Dunán kezdődött a hihetetlen nagy hálókka a kerítőhalászás.

A sleppereken (uszályhajó) és a Szögedében, a híres superoktól készített bögös-hajókon (bögő nyakú, feji ormánya volt) — egész nap nem szünetelt a szorgos ki- s bera-

podás. A tőrdig erő gatyás, félmeztelen, bronztestű óriások (a rakodó munkásság külön nyers, kemény emberfajtája), amikor a nagyságos képviselő urak sem kap-

tak több *diurnumot*, 5 pengő forint napi-béért *száhoáltak*. Vékony, hajladozó pallón játszva vitték-hordták a nagy terhet.

A Duna harcsája

A Duna csendjét Pest-Buda között csupán néhány helyigözös sürgölődése zavarta meg időnként.

A Duna Gőzhajózási Társaságnak volt vagy 5–6 ilyen hajója, mint a boldog-emlékezett *Mátyás király*, *Szent István*, *Hattyu*, *Fecske*, későbbi időből (dobján arannyappal) a *Sólyom* hajó, az utóbbi 3 hajó karcsubb, könnyebben kormányozható hajó volt. A *D. G. H. T.* hajói a Fővámterttől a *Margitszigetig*, sőt *Obudáig*, lefelé a *Kaltbanerektől* lakott *Promontorig* (Budaírok) és Tétényig elesavarogtak. A tulajdonképpeni kispiszkos oszavargók a *Csavargózós Hajóstársaság* propellerjei voltak. A szemközti két part közvetlen személyforgalmát bonyolították Pest-Buda között. A Vámháztértől a

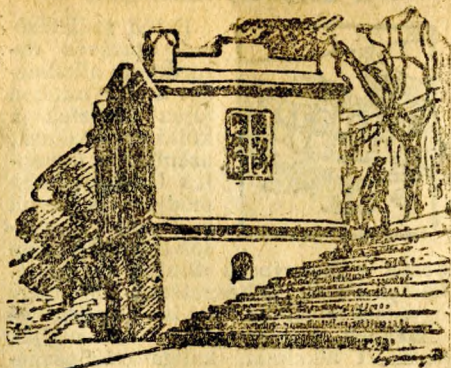
Sárosfürdő sárga öreg épületéig a kispiszkos *Tabán* a gőztől felfuvalkodottan a bécsi hajóval versenyre kelt és mérgesen pöfögte, morogta: *nur nach Passau! nur nach Passau!*... Mint a mai motorbiciklik: úgy pöfögött, resegett, büzlött, füstölt a *Tabán*, már a *Szent Gellért*, a *Hableány*, nemege a *Vigarda* (eredendőleg a *Vigadótól*) — elegánsabbak voltak. A *Hanglító* a budai *kioszkig* csapásoltak, olykor-olykor elmerészkedtek a *Fazekas-térre*, *Bomba-térig*.

Mindezek a Noé-apánk idejébeli hajócskák egy *osztrák* hajóstársaság tulajdonai voltak. Jegyek helyett hitvány kis cédulát adtak az átkelőknök s esztendőig türtétk, hogy jegynek esufolt céduláikon ez állott nyomtatva: »*Csavargózóselli átkelés*«...

Amikor a Pest-budai ember rászánia magát, hogy beszáll a *Vigardába*, még a kézfogasukra kényes olyan gavalléroknak is, mint *Rohonczy Gida*, *Püspöky Emil*, *Andreánszky Jenő*, *Vidaes Janesi*, — kezet kellett fogni a hajóhidnál strázsáló kátrányos, bagó- és snapsz-foghagymaszagu hajóslegénnyel. A kis jegycédulát ugyanis csak úgy és akkor lehetett kettészakítani, ha azt mind a ketten, a bőfögő hajóslegény és a kényes *Andreánszky* is marokra fogták... Mert nem volt elég a jegyet megváltani, a hajóra-szállásnál bemutatni, hanem gondosan meg kellett őrizni, a kiszállásnál át is kellett nyujtani az együtt *áthajókázó* tulajdon ugyanannak a *vizikuvasznak*, aki felbocsátotta a hajóra a dunai merész utast.

Az I. helyes utasok 5 krajcárt, a II. helyesek 3 krajcárt fizettek, eszerint

irányítottak balra vagy jobbra... *Siprus* lusz, ennek a boldog időnek vidám krónikása, a »*csavargózóselli*« jeggyel kapcsolatosan *felfedezte*, hogy az utasoknak

A dunaparti rejtelmes őrtorony

e nagybecsű, rejtelmes jegyet azért kellett oly féltve megőrizni felmutatni, nehogy a Duna közepéből valami szemtelen *harcsa* feltalakodhassék a büszke *Vigardára*...

Dunai sportolás, s a többi...

A belvárosi Duna-részen mohos gerenda-építményeivel, deszka-kabinjaival, ugrótornyáival, trambulinjával nehézkesen ringatózott a *Beitscher-uszoda*, amely később a *Schwabulay* István ügyvéd tulajdona lett. A parti sétálóknak — a halászatások szemlélésein kívül — egyik jó szórakozásunk volt, hogy elmézegették a fürdőzőket. Az uszoda bátrabb uszói a trambulínról, mint nagy kecskébékák, ugrándoztak a szörnű Dunába... *Kellner Gyula*, a *Kellner* és *Mohrlüder*-nyomda tulajdonosa, a *BTC* tagja, a trambulínon és toronyból itt gyakorlatozott, úgy hogy a magasugró *vizi-bajnokságot* elnyerte a *Wörthi-tón*.

A naplemente liborpalástját lassan ráborította a pihegő Dunára. Az esti szellők Buda hegyeiről virágillatosan lenyagáltak az elálmosult vizre... A *felsődunai csónakházak* környéke megelevenedett... A *szandolinosok*, *szkiffesek*, mint nagy *vizipókok* kezdetek aláereszkedni az alkonyati vizen... Egyik-egyik parti rakodóhajón tamburicát pengetett, vijongós rácnótát dalolt a messzevizekről jött hajós. A beavatott pesti gavallérok és egyéb szomjuhozó apák esténként titokzatos rajokban rajzottak az ilyen tamburicás, a déli Dunáról érkezett uszályhajókra; ugyanis a derék hajósoktól *bácskai süllert*, valódi *karlócai ürmöst* igen olcsón lehetett kapni, a tiltott ital literjéért 10 krajcárért vesztegették.

**Pironcsák halászmester,
aki vagy ötven éve halászgat a pesti Dunán**

Megélénkítették a csendes Dunát a Vág vizéről irdatlan szálfákkal érkező tulajos tótok is, a tótok különben tavaszkor a dunai hajókikötők, a stégek felállításánál is hasznosan szerepeltek, a *werkfirerek* »hó-rukk!«-szavára csigán megerősített vastönkkel kalapálták a partszél medrébe a nehézkes vörösfenyő-cölöpöket. A pestiek mindig megcsodálták az Erős nevű, tornyos, fekete hajószörnyeteket, amely tulajdonképpen *kotró-hajó* volt és a Duna zátonyos fenekéről finom, mosott kavicsot okádott a partra.

A Duna-parton még nevezetesebbek voltak a *lámpagyújtogatók* és *utcaseprők*. A sakk-tábla bástyáihoz hasonlatos, farkasfogas homloku, *örtorony*szerű dísztelen parti építményekben volt sokáig a *lámpagyújtogatók* és *utcaseprők* *szertár-raktára* és *gyülekezőhelye*. A gáz-, illetve *petroleumvilágítás* járta még és az utcák kisérteties lámpásainak felgyújtására — a tüzlángos hegyű pikával — az est-homályban a sárga parti toronyoktól széledezett széjjel a *lámpagyújtók lidércserege*...

Móricz Pá.